

УДК 336:352

doi: <https://doi.org/10.33763/npndfi2019.01.157>**Кудряшов В. П.**

доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач відділу державних фінансів НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, kvp.kudrya@gmail.com
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4801-3620>

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ФІНАНСІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД¹

Vasyl Kudryashov

Dr. Sc. (Economics), Professor, Emeritus of Science and Technology of Ukraine, SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, kvp.kudrya@gmail.com
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4801-3620>

DEVELOPMENT OF FINANCIAL THEORY OF JOINT TERRITORIAL GROUPS

JEL classification: Y30.

Кудряшов В. П.

доктор экономических наук, профессор, заслуженный деятель науки и техники Украины, заведующий отделом государственных финансов НИФИ ГУНУ "Академия финансового управления", Киев, Украина

РАЗВИТИЕ ТЕОРИИ ФИНАНСОВ ОБЪЕДИНЕННЫХ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩИН

Регіональна політика, базована на засадах децентралізації, зумовлює необхідність реформування територіальної організації влади, лейтмотивом якої є об'єднання територіальних громад. Однак сьогодні вітчизняна практика бюджетної децентралізації характеризується надмірною подрібненістю об'єднаних територіальних громад (ОТГ); недостатністю нормативно-правового забезпечення, що великою мірою пов'язано зі зволіканням з прийняттям змін до Конституції України; складністю та багатоаспектністю бюджетної децентралізації; лобіюванням інтересів її проведення, виходячи із політичної доцільності та політичних інтересів тих чи інших зацікавлених сторін; значною дотаційністю місцевих бюджетів. Саме це стало каталізатором об'єднання територіальних громад і зумовило появу фінансів ОТГ як домінанти забезпечення фінансової самодостатності регіонів.

За цих обставин посилення інтересу науковців та практиків до проблем формування, функціонування й розвитку фінансів ОТГ є цілком закономірним і пояснюється поглибленням теоретичних досліджень у цій площині. З огляду на це, монографія Н. Я. Спасів дає можливість компенсувати такі упущення і відкриває нові можливості щодо ефективного функціонування фінансів ОТГ. Наукова робота присвячена дослідженню актуальної економічної проблеми сучасності, є своєчасною, важливою і потрібною.

Автор сформулювала концептуальні підходи до функціонування фінансів ОТГ, визначила причини об'єднання територіальних громад, розкрила зміст і

¹ Спасів Н. Я. Фінанси об'єднаних територіальних громад: детермінанти та пріоритети розвитку: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 472 с.

методологічний інструментарій пізнання сутності фінансів ОТГ, взаємозв'язок їх із місцевими фінансами, місцевими бюджетами та регіональною бюджетною політикою. Такі підходи дають можливість Н. Я. Спасів розширити сферу наукових досліджень у частині фінансової теорії, сформулювати практичні пропозиції щодо функціонування фінансів ОТГ у сучасних умовах господарювання.

Структура монографії є логічною, характеризується послідовністю висвітлення питань, що дало можливість розкрити зміст проблеми, дослідити її теоретичні й практичні аспекти, обґрунтувати відповідні висновки і розробити пропозиції, які заслуговують на увагу теоретиків та практиків.

Здійснено спробу систематизувати та критично проаналізувати наукові підходи й розкрити сутність ОТГ як нової локації у соціально-економічному просторі, механізми функціонування їхніх фінансів, оцінити наслідки їх впливу на соціально-економічний розвиток як окремих адміністративно-територіальних одиниць, так і держави в цілому.

У першому розділі розгляд проблем Н. Я. Спасів розпочинає з наукового аналізу генези територіальних громад, теоретичних засад їх об'єднання в умовах реалізації реформи системи місцевого самоврядування і територіальної організації влади. У цьому контексті виокремлено переваги об'єднання, що створює нові можливості для саморозвитку громад, уможлиблює покращання рівня надання медичних й освітніх послуг, відновлення інфраструктури, дає змогу отримати належний рівень соціального захисту та фінансового забезпечення, а це є чи не єдиним шляхом "фінансового виживання" ОТГ за сучасних реалій.

Проте, незважаючи на вказані преференції, успішність бюджетної і фінансової децентралізації констатувати не доводиться. Відтак не втрачає актуальності проблема забезпечення фінансової спроможності й самодостатності ОТГ як вагомого інструменту впливу на соціально-економічний розвиток держави та адміністративно-територіальних одиниць.

Другий розділ "Теоретична концептуалізація та методологічні домінанти фінансів об'єднаних територіальних громад" присвячено проблемам формування наукової парадигми фінансів ОТГ із обґрунтуванням методологічного інструментарію дослідження, що дало можливість сформулювати власне бачення механізму їх функціонування. На цій основі розроблено практичні рекомендації стосовно його оптимізації з урахуванням економічної ситуації та завдань, що постають на конкретному історичному етапі розвитку, підготовано необхідну базу для подальшого дослідження.

Автор обґрунтовано розпочала досліджувати проблеми з аналізу теоретичних підходів до децентралізації як лейтмотиву формування фінансів ОТГ та здійснення фінансового вирівнювання в контексті впливу на соціально-економічний розвиток регіонів. Перелік проблем, розкритих у розділі, доволі широкий, він охоплює теоретичні аспекти, методологічні та практичні питання, пов'язані з реалізацією місцевого самоврядування, регіональної бюджетної політики, а також оцінкою ефективності формування показників бюджетів ОТГ із метою розроблення базових моделей ризикоорієнтованого управління їхніми фінансами.

У третьому розділі "Прагматизм функціонування фінансів об'єднаних територіальних громад" обґрунтовано, що фінансова спроможність ОТГ є необхідною і достатньою умовою зростання рівня соціально-економічного розвитку громади, ефективне формування і підвищення результативності використання

бюджетних коштів визначено першочерговим завданням органів місцевого самоврядування (ОМС). До того ж істотне розширення повноважень ОМС ОТГ у процесі децентралізації за обмеженості джерел фінансових ресурсів актуалізують питання оцінювання структури доходів і видатків бюджетів ОТГ для подальшого визначення механізмів збалансування їхніх бюджетів на основі використання новітніх науково-методичних підходів й емпіричних досліджень.

Логічним є перехід автора до оцінювання дисбалансів у структурі доходів і видатків бюджетів ОТГ, оскільки в умовах фіскальної децентралізації саме доходи місцевих бюджетів відображають автономію ОМС ОТГ, а їхня оптимальна структура дає змогу виконувати взяті зобов'язання. У свою чергу, діюча система фінансування видатків бюджетів ОТГ в умовах реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади справляє гальмівний вплив на процеси фінансової децентралізації. За декларованих реформ це створює штучні перепони на шляху формування фінансово спроможних ОТГ.

У четвертому розділі “Пріоритетні напрями розвитку фінансів об'єднаних територіальних громад” надано рекомендації щодо формування цілісної системи фінансів ОТГ із дотриманням принципів субсидіарності, розширення місцевого самоврядування і фінансової самодостатності для забезпечення економічного зростання адміністративно-територіальних одиниць та покращання суспільного добробуту громадян.

Слід відзначити підхід автора до забезпечення стратегічного розвитку фінансів ОТГ, в основу якого покладено їх функціонування в контексті сформованих бюджетів ОТГ з оптимальною структурою доходів за контрольованого рівня бюджетного ризику. Реалізацію такого підходу Н. Я. Спасів вбачає за умови використання передових методів моделювання.

Отже, матеріал монографічного дослідження представлений як єдине ціле, що охоплює теоретичні, методологічні й практичні елементи дослідження формування і функціонування фінансів ОТГ.

Робота є спробою узагальнити й систематизувати науково-прикладні проблеми і реалії функціонування фінансів ОТГ у сучасних умовах. Ряд пропозицій і теоретико-методологічних обґрунтувань щодо оптимізації фінансів ОТГ із метою прискорення темпів економічного зростання регіонів та покращання суспільного добробуту автором наведено вперше. Наукові положення, висновки і пропозиції, що містяться в монографії, характеризуються теоретичним обґрунтуванням і практичним значенням, базуються на дослідженні достатнього обсягу монографічної та спеціальної літератури, аналізі чинних правових актів, статистичних даних органів державної влади та місцевого самоврядування.

У цілому монографію підготовлено на доволі актуальну тему. Дослідження проведено на достатньому науковому рівні. У роботі містяться нові положення щодо змісту і структури фіскальної децентралізації, формування фінансів ОТГ, їхніх переваг та можливостей саморозвитку. Розкрито підходи до аналізу проблем становлення та вдосконалення фінансування місцевих громад. Запропоновано напрями оптимізації фінансового вирівнювання розвитку регіонів. Викладені положення набувають важливого значення для поглиблення наукових досліджень з цієї проблематики та їх практичної реалізації.